

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

M. TOSUN – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 33104/04)

KARAR

STRAZBURG

18 Kasım 2008

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltilmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 33104/04 no'lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Mustafa Tosun'un (başvuran), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, 22 Temmuz 2004 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde, İstanbul Barosu avukatlarından Sabri Kuşkonmaz tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1974 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir.

Başvuran, 10 Kasım 1995 tarihinde, o zaman yürürlükte olan Ceza Kanunu'nun 146. maddesi uyarınca suç teşkil eden anayasal düzeni bozmaya teşebbüs şüphesiyle yakalanmıştır. Başvuran, daha sonra cezaevine gönderilmiş ve aleyhindeki cezai kovuşturma başlayıncaya kadar burada alıkonmuştur.

4 Aralık 1995'te, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, aynı mahkemeye, başvuran ile diğer birkaç kişiyi yukarıda bahsi geçen suçla itham eden bir ithamname vermiştir.

24 Aralık 2002'de, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (buradan itibaren "ilk derece mahkemesi"), başvuranı suçlu bulmuş ve müebbet hapis cezasına çarptırmıştır. Başvuran temyize gitmiştir.

8 Aralık 2003'te, Yargıtay kararı bozmuş ve başvuran aleyhindeki cezai kovuşturma ilk derece mahkemesi önünde yeniden başlamıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılmasından sonra, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi davayı devralmıştır. 18 Mayıs 2006'da, başvuran, Kasım 2005'ten beri tutuklu bulunduğu cezaevinden şartla salıverilmiştir. Yargılama halen İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi önünde beklemededir. Başvuranın verdiği bilgiye göre, en son duruşma 1 Mayıs 2008 tarihinde yapılmıştır.

HUKUK

I. AİHS'NİN 5/3 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, tutukluluk süresinin çok uzun olduğu konusunda şikayetçi olmuş ve bu şikayetini AİHS'nin 5/3 maddesine dayandırmıştır.

Hükümet, bu iddiaya itiraz etmiştir.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, yargılanma sürecinde başvuranın tutuklu bulunmasının, kamu güvenliği ile yeniden suç işleme veya aleyhindeki kanıtları ortadan kaldırma riskleri nedeniyle gerekli olduğunu ileri sürmüştür.

Başvuran, iddialarını sürdürmüştür.

AİHM, başvuranın tutukluluğunun yakalanıp gözaltına alındığı 10 Kasım 1995 tarihinde başlayıp ilk derece mahkemesi tarafından hüküm giydiği 24 Aralık 2002 tarihine kadar devam ettiğini gözlemlemektedir (bkz, *Wemhoff / Almanya*, A Serisi no. 7). Başvuran, 24 Aralık 2002 tarihinden mahkumiyet kararının Yargıtay tarafından bozulduğu 8 Aralık 2003 tarihine kadar, AİHS'nin 5/1 (a) maddesi uyarınca “yetkili mahkeme tarafından mahkum edildikten sonra” hapsedilmiştir. Bu nedenle, hükümlülük süresi 5/3 maddesinin kapsamının dışında kalmaktadır (bkz, *Cahit Solmaz / Türkiye*, no. 34623/03). Başvuran, AİHS'nin 5/3 maddesi uyarınca, 8 Aralık 2003 ile şartla salıverildiği 18 Mayıs 2006 tarihleri arasında, ön duruşma sürecinde bir kez daha tutuklanmıştır. Dolayısıyla, başvuran, toplamda dokuz yıl yedi ay yirmi dört gün tutuklu bulunmuştur.

AİHM, sözkonusu davadakine benzer sorunlar içeren birçok davada AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlalini saptamıştır (*Münire Demirel / Türkiye*, no. 5346/03).

AİHM, kendisine sunulan bütün belgeleri inceledikten sonra, Hükümet'in bu davada farklı bir sonuca varmasını sağlayacak herhangi bir kanıt veya iddia ortaya koymadığı kanaatine varmıştır.

Yukarıdaki bilgiler ışığında, AİHM, başvuranın tutukluluk süresinin aşırı olduğu sonucuna varmıştır.

Buna göre, AİHS'nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, son olarak, aleyhindeki cezai kovuşturma süresinin AİHS'nin 6/1 maddesinde yer alan makul süre şartını ihlal ettiği konusunda şikayetçi olmuştur.

Hükümet, bu iddiaya itiraz etmiştir. Hükümet, kovuşturmanın karmaşık olduğunu ve başvuranın duruşmada yazılı savunmasını sunmada yaşattığı gecikmelerin kovuşturmanın uzun sürmesinde etkili olduğunu iddia etmiştir. Hükümet'e göre, ilk derece mahkemesi davayı itinayla yönetmiş ve düzenli aralıklarla duruşma yapmıştır.

AİHM, başvuran aleyhindeki cezai kovuşturmanın yakalandığı 10 Kasım 1995 tarihinde başladığını ve ilk derece mahkemesi önünde halen derdest olduğunu gözlemlemektedir.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

C. Esas

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığı konusunun dava koşulları ışığında değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Davanın karmaşıklığı ve makamların başvuran ile ilgili tutumu özellikle gözönünde bulundurulmalıdır (bkz, *Pélissier ve Sassi / Fransa*, no. 25444/94).

AİHM, başvuran ile diğer birkaç sanık aleyhindeki ciddi iddiaların karara bağlanmasını gerektirmesi nedeniyle dava konusunun karmaşık olduğu hususunda Hükümet'le hemfikirdir. Ancak, başvuranın savunmasını sunmada yaşattığı gecikmelerle açıklanamayacak olan ilk derece mahkemesi önündeki toplam yargılama süresini –yaklaşık on üç yıl- gözönünde bulunduran AİHM, sözkonusu cezai yargılamanın makul bir süre içerisinde yapıldığı konusunda ikna olmamıştır.

AİHM, yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHS'nin 6/1 maddesinde öngörülen “makul süre” şartının yerine getirilmediği sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, maddi tazminat olarak 50,000 Euro, manevi tazminat olarak 50,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, talep edilen miktarların aşırı olduğunu ve yazılı delillerle desteklenmediğini iddia etmiştir.

Başvuranın maddi tazminat talebini desteklemek üzere herhangi bir belge sunmadığını gözlemleyen AİHM, bu talebi reddeder. Ancak, AİHM, başvuranın tespit edilen ihlalin tek başına yeterli tatmin oluşturamayacağı düzeyde manevi zarar görmüş olabileceğini kabul etmektedir. AİHM, benzer davalara dikkate alarak ve hakkaniyete uygun temellere dayanarak, bu başlık altında başvurana 13,500 Euro ödenmesine karar verir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, yargılama masraf ve giderleri için herhangi bir talepte bulunmamıştır. Dolayısıyla, AİHM, başvurana bu bağlamda herhangi bir ödeme yapılmasına gerek olmadığı kanaatinde.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AIHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AIHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AIHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. (a) AIHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 13,500 Euro (on üç bin beş yüz Euro) *ödenmesine*;
(b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
5. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 18 Kasım 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

